

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 40.—
polletno Din 20.—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Pošt. ček. račun št. 10499

Prizma

Kdor se je kdaj bavil s fiziko, ta vé, da se kos čistega stekla, brušen na tri robove, ali takozv. prizma, odlikuje z neko posebno lastnostjo. Ako skozi prizmo spustimo sončno ali kakšno drugo svetlobo, ki se našim očem zdi bela, rdeča, rumena ali drugačna, tedaj vidimo, da nam prizma dotlej za naše oko enotno svetlobo razstavi v več svetlobnih elementov ali prvin. Tako na pr. vemo, da prizma sončno svetlobo razstavlja v celo vrsto barv, ki so iste, kot jih vidimo v mavrici.

Tudi tista luč, ki sije iz raznih političnih sistemov, ki blesti iz zlatobrezanih in v mehko usnje vezanih programov političnih strank, se dá razkrojiti s pomočjo neke prizme v njene prvine, to se pravi, v tisto vsakdanjo resničnost, ki se skriva za zunanjim videzom. Ta prizma je dana vsakemu človeku. Od njega samega je odvisno, da z njo prav ravna in da jo uporablja. Ako jo zanemari, tako da se zamaže in zapraši, mu od nje ne bo kaj prida. Nasprotno pa, ako skrbi za to prizmo, ako jo čisti in neguje, ako bistri s pozornostjo in skrbjo kristal, iz katerega je napravljena, mu bo dobro služila in mu razjasnila marsikatero temo. Ta prizma, ki jo je Bog dal vsakemu človeku, enemu v večji, drugemu v nekoliko manjši čistini, je zdrav razum, sposobnost, možnost in recimo celo: dolžnost samostojnega mišljenja s pomočjo tega zdravega razuma.

Včasih je veljalo načelo — pa saj na žalost velja tudi še danes — da je neumne, neuke in nerazumne ljudi lažje vladati, vrteti in okretati kakor pa tiste, ki mislijo po svoje, ki si ne dajo vse vlivati v glavo, marveč si dovoljujejo luksuz ali predrznost, da po svoje premišlijo in po svoje odločijo. Že danes je ideal vsakega oblastnika in politika, da bi ljudje hodili pokorno za njim. Zato so ljudje, ki kaj mislijo, trn v peti vsakomur, ki je »na položaju«, ki mu je usoda dala, da vedri in oblači.

Vendar pa tako stanje ne more več kljubovati tekovinam novih časov. Prihaja doba razuma in samostojnega mišljenja tudi v širokih narodnih slojih.

Kakor se načelo razumnosti uveljavlja v poljedelstvu, kjer pameten kmetovalec kmalu spozna na temelju razmišljanja, kako se zemlja bolje obdeluje in kako se več in hitreje pridela, dočim se nespametni, zamotujoč razum, krčevito drži vsega starega, nesodobnega, nerazumnega, pa zato nerentabilnega — tako se načelo razumnosti uveljavlja tudi na vsakem drugem področju človeškega udejstvovanja. Tehnika, recimo, je prišla do tolikšnega razmaha samo na temelju uveljavljanja človeškega razuma. Ker je človeštvo pred sto leti nekako začelo za vse panoge svoje kulture na široko uveljavljati luč razuma, zato danes nismo več v toliki meri sužnji narave in njenih moči, kolikor je bil človek recimo v starih časih.

Zlasti je človeško gospodarstvo doživelo od tega silen razmah. Obenem s tem pa je človek začel lomiti skozi prizmo svojega razuma tudi svoj socialni položaj, po domače lahko rečemo: začel je razmišljati, zakaj so eni ljudje gospodje, drugi pa sužnji, ali bi se ne dalo kaj na tem spreobrniti na boljše in na kakšen način bi se to dalo doseči, ali bi se ti prepadi med »sloji« in »stanovi« ne dali docela odpraviti. Prvič so se ta vprašanja javno, energično in na žalost tudi »krvavo« pretresala v veliki francoski revoluciji. Ona je praktično dosegla to, da so se ljudje zavedli sposobnosti lastnega mišljenja o vseh vprašanjih življenja, tako tudi o političnih in socialnih vprašanjih. Seveda je s tem moral prenehati absolutizem, v katerem je tako rekoč vladar mislil za vse, dočim je bilo za podložnike najbolj zdravo in priporo-

ljivo, da nič ne mislijo. Resnično se je absolutizem umaknil demokraciji, v kateri je načelno lahko prišla do izraza misel in volja vsakega posameznega državljanja.

Toda demokracija, ki je prinesla ljudem nekaj jasnosti o političnih in socialnih vprašanjih, je glede gospodarstva pustila človeštvo v veliki zablodi. Demokracija je dala gospodarstvenikom vse preveliko osebno svobodo. S tem je ustvarila pogoje za pretirani razmah kapitalizma. Gospodarstvo je bilo zavisno v dobi neskaljenega kapitalizma od volje nekaterih posameznikov. Ti so se igrali z usodo celih narodov. Šele po bridkih izkušnjah svetovne vojne je človeški razum izprevidel, da je gospodarstvo vsake države velika, zaokrožena celota, torej zadeva vsega naroda, ne pa vsota nešte-tilih malih gospodarstev, ki postoje nezavisno eno od drugega. In vendar bolj prodira z razvojem prometnih sredstev tudi misel, da je pravzaprav gospodarstvo vsega sveta zaokrožena celota in da bo človeštvo šele tedaj svobodnejše dihanilo, ko bo ta misel tudi praktično dobila svoj izraz v združenih državah vsega sveta. Zaenkrat pa se nahajamo praktično na tisti stopnji razvoja, ko moramo računati z dejstvom, da je gospodarstvo vse države svojska celota, ki zahteva svojih posebnih zakonov. Ako hočemo boljšega življenja, mora ta nazor o široki skupnosti gospodarskih interesov prodreti na vse strani države.

Opazovanje življenja in njegovega razvoja nas torej vodi do vedno novih odkritij in spoznanj. Človek je krona stvarstva, ker ima razum. Zato bi ne smela prizma razuma pri njem nikdar biti zanemarjena. — Toda kljub težkim časom se tudi dandanes marsikom ne ljubi uporabljati lastno pamet, kajti ljudje so v svojem bistvu razpoloženi za brezdelje. In misliti je za nevajene možgané velik, včasih prevelik napor. Kod in kam lažje je, trobiti v trobento, ki jo kakšna roka — sam Bog vé katerà — mastavi človeku na usta, še najbolj pa ustreja ljudem to, da pred njimi hodi trobentač in piha v svojo trobento, oni pa jo počasi ubirajo za njim in momljajo, rekoč: »Ta pa ta, ta pa zna!« Ne bo daleč od resnice — ali pa čisto blizu nje — trditve, da je tudi mnogo naših rojakov — naj ne zamerijo — ki delajo prav tako.

Kristalne prizme razuma, ki nam jih je dal Bog — kako dobrohotno dal! — pa medtem postajajo vse bolj medle in že niso več kristal, ker jih krije prah pozabljenja in loj lenobe, marveč so povrh podobne pooljenemu papirju. Ne propuščajo več svetlobe dogodkov in je več ne razkrajajo. Razum trpi na boleznih zamaščenja.

Ta nesamostojnost v mišljenju se opaža pri velikih množicah naših sodobnikov. Časi pa nastopajo taki, da bi bilo zares potrebno razkrajanje vsega, kar se dogaja krog nas, skozi prizmo razuma. Zlasti to velja dandanes za politična vprašanja. Svobodni človek ne more več naprej po stari poti. Stara pot mu ne zadostuje več, kakor dandanašnjemu prometu ne zadostujejo več stare ceste. Značilno je in simbolično za naše čase, da postaja vpitje po novih cestah vse bolj izrazito in glasno. Vprašanje obstoja našega naroda ni, da trobi v tuji rog, marveč da se zavé in da končno stopi na lastne noge in se opaše iz lastne moči, in sicer ne za tiste cilje ki mu jih diktirajo tuji in tuji slugi, in ki mu jih diktira davna preteklost, marveč za tiste cilje, ki stoje novi, svetli in edino stvarni pred državo Jugoslovanov. Vsak je sam svoje usode kovač. Prebujenje k svojemu lastnemu mišljenju, zavest velikih nalog, ki stoje pred nami v gospo-

Premisli in odloči se!

Trda je dandanašnji za denar. Težko prideš do dinarja in, preden ga daš ven, ga nešteto obrneš med prsti. Kako tudi ne, saj se zavedaš, s kako muko si ga zaslužil in kako malo ti jih pride v roke, čeprav trdo delaš od zore do mraka. Prav je, da desetkrat premisliš, kam vtakneš tiste uboge pare, ki ti jih je naklonila človeška skopost.

In vendar jih je mnogo med nami, ki še zadnje novce lahkomišelnost obrnejo v lastno škodo. Ali jih poženo po grlu ali pa jih izpremene v kakšen drugi strup. Marsikdo je ponosen, ker je naročen na ta in ta časopis. Zadostuje mu, da je v časopisu dosti branja, ki ga kratkočasi. Če pa je tisto branje resnično, se ne vpraša. Tudi ne opazi, ali ni tisto branje morda strupeno, da mu strupi dušo in ga zavaja proti njemu samemu, proti njegovim lastnim koristim. Ali se vpraša, tovariš, kdo izdaja časopis, ki ga s tako naslado bereš? Ali si se kdaj vprašal, kdo tiči za časopisom, ki tako uživaš ob njem, kakor da bi pil najbolj opojno pijačo? Ogromna večina časopisov ne zastopa tvojih koristi, ne brani prave dobrobiti ljudstva, ampak interese izbrancev, raznih zatiralcev in izkoriščevalcev. Včasih jih že oglasi izdajo, komu v resnici služijo. — Včasih pa le bistra glava spozna, kdo je gospodar tega časopisja in kam te hoče pripeljati.

Koliko je časopisov v Sloveniji, ki so dejansko neodvisni in ki v resnici zastopajo prave ljudske koristi, interese vseh delovnih slojev? Bore malo jih je! »Prelom« se ne bi nikoli pojavil, če bi bilo kaj več res ljudskih listov. Njegov pojav je bil krvava potreba. Zato ga je tudi ljudstvo z velikim navdušenjem pozdravilo!

Izdajanje neodvisnega lista pa stane denar. Lahko je prodanim časopisom, ki izdajajo ljudstvo in zato prejema denar od svojih gospodarjev. »Prelom« pa je in ostane popolnoma samostojen, neodvisen in čist. Tudi njega so že zalezovali z nečistimi ponudbami, ki jih pa s prezirom odklanja. »Prelom« računa z nesebično požrtvovalnostjo tistih pravih borcev za novo, boljšo Jugoslavijo, ki jih nič ne more spraviti z one poti, ki jo je začel leta 1934 s svojo prvo številko.

Računa pa tudi s tvojo poštenostjo in pravičnostjo, ti njegov slovenski bralec in naročnik.

Hvala bodi vsem tistim, ki so se takoj odzvali našemu pozivu v zadnji številki in plačali naročnino. Zamudnike prosimo, naj to store vsaj na ta drugi poziv. Tistim, ki so največ na dolgu, smo list ustavili že s to številko. Ako nam pa dolg poravnajo, jim bomo poslali tudi izostale številke. Poslužite se poštne polovice, ki je bila priložena zadnji številki!

Nasprotniki in nekateri odpadniki od prvotne bojevniške misli, ki jo širi »Prelom« vedno neizpremenjeno, nam hočejo škodovati s tem, da trosijo lažnjive novice o imovnem stanju »Preloma«. Resnica je samo ta, da je vsa ta besna gonja listu nekaj škodovala, ni ga pa mogla izpodkopati. Namesto odpadnikov se prilašajo novi naročniki. Marsikateri tednik in še mnogo večji list bi bil lahko ponosen, če bi bil v njegovem gospodarstvu tak red, zlasti pa snaga in poštenje, kakor je pri »Prelomu«. Mi nismo zadolženi pri tiskarni, ne maramo se pa tudi zadolževati, zato storimo vsi, ki odobravamo pot, ki jo utira naš »Prelom«, svojo dolžnost.

Naročnik plačaj naročnino! Ti prijatelj in somišljenik, ki premoreš kaj več, pa se žrtvuj nekoliko več; posnemaj ustanovitelje in izdajatelje lista! Prijavi se s primernim mesečnim zneskom za člana konzorcija ali pa prispevaj v tiskovni sklad. Morda pa pošlji naročnino za kakega revnega somišljenika. Tudi tako lahko listu ustrežeš, da mu preskrbiš inserate od poštenih domačih tvrdk. Pomni pa, da od zajedavec ljudstva niti oglasov ne maramo, pa naj ponudijo še take vsote. Oglasi v »Prelomu« se dobro obnesejo, ker se »Prelom« mnogo bere.

Naprej torej, tovariši, somišljeniki in poštene naročniki! Čim tožneje boste izvrševali svojo dolžnost napram »Prelomu«, tem boljši bo »Prelom« in tem več vam bo nudil. Zavedajte se, da dela uredništvo brezplačno. Za ves svoj trud ne dobivajo uredniki niti prebite pare. Priskočite jim na pomoč z dobrimi članki in dopisi, ki pa morajo vsi biti strogo resnični in dostojno pisani. »Prelom« vodi žilavo, nepomirljivo borbo za ljudstvo, državo in boljše dni, noče pa nikdar zgubiti človeškega dostojanstva. Laž, obrekovanje in podlost prepuščamo drugim. Samo resnico in pravico branimo mi.

Borci, na plan!

Uredništvo in uprava »Preloma«

Poziv našim naročnikom!

Od več strani sprejemamo pritožbe, zakaj se ne pošilja »Prelom«, četudi je naročen.

Ker smo prejeli več števil vrnjenih, ne da bi jih bili naročniki sami zavrnili, obstoja sum, da je to delo naših nasprotnikov. Ker hočemo ugotoviti, od kod izvirajo netočnosti, uljudno prosimo naše naročnike, da nam vsako nerednost v dostavi lista takoj pismeno sporoče.

Uprava »Preloma«.

darskem, socialnem in političnem pogledu, to bo rešilo nas vse iz nejasnega dandanašnjega položaja. Zavest, da je velika skupnost vseh Jugoslovanov na razumni in pravični podlagi poročstvo lepše bodočnosti nas vseh, ta zavest bo morala polagoma preiniti vse naše rojake. Kadar bo ta zavest del našega javnega življenja, tedaj bo naš narod stvarno mislil, tedaj bo politično zrel. Da pa se to zgodi, mora stopiti v ospredje veljava razuma, premege, jasnega razuma, ki ga ima vsakdo po naravi danega in ki ga na žalost mnogi tako radi zametajo ter se dajejo slepiti brezplodnim sanjam in omamljivim strastem.

Stopili smo v tako dobo razvoja, da sodeč po izobrazbi širokih narodnih slojev, smemo pričakovati, da bodo začeli naši ljudje razumno slediti političnim dogodkom ne samo v domači občini, ampak tudi v banovini in državi ter nadalje tudi po Evropi. Le ob takim promotranju dogodkov se bo naš ljudem vedno bolj bistril politični pogled, da bodo znali ceniti razdelitev moči in da bodo vedeli, katere zveze so za nas dobre in trdne, katere pa ne. Doslej pa je bilo videti, da jih vsak politični pretres spravi iz ravnotežja in da ne vedo, ko udari ura odločitve, ne kod ne kam.

Dimitrije Ljotić:

Sporočilo

Tisti tisoči malih ljudi, kmetov in delavcev, katerim so se posmehovali plačanci in tisti, ki štrlijo iz Našičke korupcijske afere, ki se trkajo na prsi za »narod« in za »resnico«, pri tem pa srebrijo z veliko žlico iz temnih virov — tisti tisoči malih ljudi so danes morda potlačeni radi vsega, kar objavljajo v teh dneh po časopisju

Tem tisočem priporočamo, da naj jih to nikakor ne moti, ne razburja in ne lomi njihove vere v našo zmago. Ali je morda sovražnik zlomil Srbijo, ko je leta 1915. vse njeno ozemlje zgrabil v svojo pest? Ne more biti premagan tisti, ki nosi nov duh in novo vero — pa naj bi nasprotniki še hujše nasprotovali, kot so to delali.

Sedaj šele pridejo naše ofenzive. Ne jurišamo mi na oblast — temveč na vest našega ljudstva. Mi zidamo na njegovem prepričanju, navdušenju, veri v pravico in na njegovem trpljenju. Storili bomo vse, da ostanemo tesno zvezani s svojim ljudstvom in da ga bomo obveščali vedno in o vsem, kar se dogaja.

Mi bomo ustvarili junaški zbor vseh pravih sinov našega naroda. Zato pa mora ljudstvo odločno vstopiti v vrste »Zborca«. Ko vas bomo poklicali, boste ustanovili zore po vaseh, po delavnicah in povsod, kjer prebivajo tisti, ki živijo od svojega poštenega dela. Organizacija ljudstva ni v raznih firmah in štampiljkah, marveč v krepkem prepričanju in bratskem zbiranju v vrstah zavednih in odločnih borcev. In mi hočemo vse ljudstvo pripraviti do tega, da postane en sam veliki, nepremagljivi borec.

Ko pa pride do tega, ne bo daleč čas, ko bo ta orjaški borec slavil zmago nad vsemi, ki so mu samovoljno sedli na tilnik.

Iz volivne borbe

Natrpno polne gostilniške sobe. Delavci, mali kmetje, skratka, siromašnejši sloji. Fantje, možje, starčki, sami volilci. V veži in pred hišo natrpno koles, znak, da jih je mnogo prišlo od daleč, dasi je bilo v delavnik zvečer. Torej kljub propagandi za abstinenco so le prišli, kajti ljudje hočejo slišati vse zvonove, prepričati se hočejo na lastne oči in ušesa, preden kaj verjamejo. In imajo prav.

Govori kandidat bojevniške liste, razvija program. V besedo mu vpadajo medklici, psovke, zabavljuje. Po teh spozna govornik, da je vse nekako na levo in k abstinenci nagnjeno.

»Kaj boš govoril, kar molči!« — »Vsi ste glih, kleti škriči!« — »Stolček ti diši, hudič, h koritu bi se rad usedel!« — »Nikomur več ne verjamem, nikomur ne zaupamo!« — »Naši glasovi ti dišijo, pa jih ne dobiš!« — »Figo dobiš!«

Govornik govori dalje, mirno razvija načela, tolmači, a zabavljam se smeje.

»Kdo te je pa postavil? Mi ne!«

»Da, res, vi me niste postavili. Veste, kdo me je? Kar sam sem se postavil.«

»No, ta je pa tič!«

»Da, res. Ko sem prečital ta načela, sem kar planil na noge in sem rekel: če nihče ne podpiše teh, jaz jih podpišem z obema rokama, podpišem z dušo in srcem in s svojo krvjo. In zdaj sem prišel, jih prečital tudi vam in vam rečem, da jih spoštujem prav tako, kot spoštujem in cenim vaše žuljeve roke. In s tem svetlim mečem grem v borbo, kamorkoli, tudi na bojne poljane.«

Premolk, tišina.

Vstane predsedujoči in reče: »Kdor skuša uganjati ob tej naši resni in težki borbi komedijo, dokazuje, da mu ni še sile in da se mu še dobro godi!«

Prerekanja je bilo konec. Vnelo se je pristržno in tovariško besedovanje.

In pravijo, da je bilo oddanih v tistem kraju veliko število glasov za to listo.

NAŠIM SOMIŠLJENIKOM!

V Ljubljani kakor tudi po celi dravski banovini je oddalo mnogo volilcev glas za listo našega tov. D. Ljotića. Ker nismo imeli povsod predstavnikov, naprošamo uljudno vse take volilce, da v svrhu važnih odločitev javijo svoj naslov na upravo »Preloma«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 8.

Nadškof dr. A. B. Jeglič 85 letnik

V četrtek 29. maja praznuje prevzvišeni nadškof dr. A. B. Jeglič 85 letnico svojega rojstva. — Čestiti jubilar si je stekel v svojem življenjskem delovanju mnogo nevenljivih zaslug ne samo na verskem in cerkvenem polju, marveč tudi na mnogih področjih narodnega, kulturnega in političnega delovanja. Na tem zadnjem poprišču je nedvomno njegova najpomembnejša zasluga, da je s podpisom majske deklaracije odločil v prilog onih, ki so v pokojni Avstriji zastopali jugoslovansko smer, in s tem dejansko in stvarno podprl jugoslovansko gibanje v slovenskem narodu.

Dolgoletnemu našemu cerkvenemu dostojanstveniku pripravljajo hvaležni bivši gojenci njegovega zavoda v Št. Vidu nad Ljubljano združeni v društvu »Jeglič«, čigar predsednik ljubljanskega kluba je naš tovariš Ivo Marinko, madvse slovesno proslavo njegovega jubileja. V odboru sodelujejo po svojih zastopnikih tudi g. ban, g. mestni načelnik in g. ljubljanski škof. Spored je sledeč:

27. maja: Predavanje v radiju v okviru nacionalne ure (19.30—20): Nadškof Jeglič in njegovo nacionalno delo (ravnatelj škof. pis. Jože Jagodič).

28. maja: Ob 14.30 odhod nadškofa iz Gornjega grada. Pot pelje skozi župnije: Gozd, Stranje, Kamnik, Mengeš, Črnuče, Ježica. Povsod ga pozdravijo zastopniki oblasti, cerkve, šole s šolsko mladino, vsa društva in družbe z zastavami, godbe, pevski zbori in ljudstvo. Po vseh krajih, kjer se bo slavil, bo vozil, naj bodo postavljeni mlaji, hiše okrašene z državnimi zastavami ter cvetjem in zelenjem. Povsod ob tej poti slovesno zvonjenje in streljanje s topiči. — Ob 17. prihod v Ljubljano. Slovesen sprejem: Spalir mladine vseh ljubljanskih šol in zavodov ter ljudstva po Miklošičevi cesti čez Marijin trg, Stritarjevo ulico do mestnega magistrata oz. škofije. Pred magistratom pozdrav predsednika mesta Ljubljane. Pred škofijo pozdrav duhovščine z g. škofom na čelu. V stolnici blagoslov. — Ob 20. slavnostna podoknica pred škofijskim dvorcem: Petje združenih pevskih zborov, godba »Sloge«; v dvoran škof. dvorca čestitanje predstavnikov političnih, vojaških in cerkvenih oblasti, univerze, mesta ter društva »Jeglič« zase in za ostala društva, ki se vpišejo v knjigo. Podoknico in čestitanje prenaša radio. — Ob

21. v banki palači banket na čast slavljencu. — Po Sloveniji zagore kresovi.

29. maja: Ob 6.45 odhod jubilanta iz Ljubljane na Brezje. Po vseh vaseh, kjer se bo vozil, isto kakor na poti v Ljubljano. Ob 7. prvi sprejem v Št. Vidu nad Ljubljano: pozdrav prof. zbora in dijakov Zavoda sv. Stanislava, zastopnikov oblasti, cerkve, šole in ostalega občinstva. Drugi sprejem ob pol 8. v Kranju, tretji ob pol 9. na Brezjah. V romarski cerkvi maša jubilanta. — Po Ave Mariji zvečer po vseh cerkvah ljubljanske škofije slovesno zvonjenje.

30. maja: Po vseh župnih in kuratnih cerkvah ljubljanske škofije slovesna služba božja z zahvalno pesmijo.

Vabimo vse oblasti, korporacije, društva, zore in ves slovenski narod, da pri proslavi sodeluje in tako vsi pokažemo, da znamo ceniti velike, pa sekularne zasluge tega velikega vladike, Slovenca in Jugoslavana! — Za društvo »Jeglič«: Langus Jože l. r., predsednik društva »Jeglič«; Marinko Ivan l. r., predsednik ljubljanskega kluba društva »Jeglič«; dr. Miroslav Lukan, kot zastopnik bana; Šebenik Drago, kot zastopnik predsednika mestn. poglavarstva; Jože Jagodič kot zastopnik škofa.

Naše najbližje naloge

Vrsta na nas je, da damo gotova pojasnila svojim prijateljem, ki so navdušeno sodelovali pri zbiranju najodločnejših in najpogumnejših v naše vrste, ki se niso plašili niti pred tistimi, ki so na oblasti, niti pred tistimi, ki imajo že od davno veliki glas opozicije.

Hočemo navesti nekaj pripomb o tistem, kar smo mi in naši prijatelji dolžni storiti.

Mi smo gibanje, ki zahteva korenite spremembe v našem družabnem in javnem življenju.

Naše temeljne težnje moremo oživitviti samo, ako jih izbere in usvoji resnično ves narod. Zato je prva dolžnost vsakega, ki je pristal na naša načela in program, da jih širi med ljudstvo, da pridobiva nove pristaše in borce za naše gibanje.

Ako nam morejo prepovedati sestanek večjega števila ljudi, ne morejo prepričati, da bi ne obvestili svojih prijateljev ter vseh časti vrednih in poštenih ljudi o našem novem gibanju, da jih pripravimo k proučevanju našega programa, da čitajo naše liste, da se nam posvetijo z navdušenjem in vero. Vsak naš tovariš in prijatelj mora smatrati kot svojo prvo in najvažnejšo dolžnost in obvezo napram gibanju, da agitira in dela, da mu pridobiva novih pristašev.

Mi moramo ustvariti gosto mrežo organizacij naših tovarišev v vsakem kraju, v vsakem srezu, v vseh banovinah. Mi moramo zbrati v vrste junaškega zbora vse resnične in čiste borce za novo Jugoslavijo. Čvrsta organizacija nam je potrebna, zato bomo storili vse, kar je v naših močeh. To pa ne zavisi v prvi vrsti od nas. To dobro vemo. Vemo pa tudi, da je prava organizacija tisto, kar ljudje z ozirom na druge ljudi nosijo v srcu, ne pa tisto, kar se formalno skriva pod imenom firme organizacije.

Kje so brezštevne organizacije Jugoslovenske nacionalne stranke? Razblinile so se v nič — kot pomladni sneg! To

pa se je moglo zgoditi samo zato, ker ljudje niso bili povezani z nekim višjim, splošnim, skupnim in vzvišenim duhom.

Mi pa vežemo ljudi z novo vero, z novimi težnjami, novimi moralnimi nazori, z novo družabno in gospodarsko politiko, z najodločnejšo borbo proti sepearstvu, korupciji, klikam in koterijam, nezakonitosti in krivicam, gospodarskemu zaslužnjanju in izkoriščanju v službi tužcev, kakor tudi proti vsemu, kar upropašča, siromaši, zaslužnjuje in krši pravice našega ljudstva. To je torej tisto, kar naj poveže naše tovariše širom vse naše zemlje!

Taka vrsta organizacije pa zahteva še nekaj drugega: ona zahteva največjo disciplino posameznika, zahteva autodisciplino. Vsak, kdor bo hotel postati član »Zborca«, bo moral vedeti, da se mora v tem gibanju osebna volja pokoravati splošni skupni volji. Naše čete morajo biti sestavljene iz takih ljudi, ki se prostovoljno podredijo vsaki splošni dobrini in ki so sposobni, žrtvovati svoj osebni interes radi celote.

To je druga važna naloga, ki bo omogočila napredek našega gibanja.

Prebiranje ljudi ter širjenje zavesti in discipline za vztrajno in težko borbo — to je predpogoj za vsako ljudsko gibanje, ki se ustvarja odspodaj navzgor in ne narobe. Naše gibanje zahteva mnogo zavesti, mnogo čvrste volje, mnogo navdušenja, vere in hrabrosti. Ne smemo podcenjevati moči sovražnikov, s katerimi se bomo borili. Ravno zato pa morajo naši bojevniki biti prežeti z zavestjo in disciplino, morajo znati braniti naša načela in program tako pred starimi, kot pred novimi nasprotniki. Oni morajo znati pojasniti naše težnje in pridobiti zanje vse častivredne in poštene ljudi, kateri so dosedanjih metod do grla siti, ki želijo naši državi dobro in stojijo nepremakljivo na socialnem prepovedu in gospodarskem osvobojenju našega ljudstva.

POMENKI

VOLILNI OBIČAJI PO SVETU.

V novi državi Mandžukuo v Mandžuriji pa pošljejo vse novoizvoljene odposlance ljudstva v stare japonske samostane. Le-tam se v strogi molčečnosti, v molitvi, ob kruhu in vodi pripravljajo pol leta za svoje delo v blagor svojega ljudstva. Šele, ko jih okopljejo v svetem vrelu, obrijejo in cepijo — jih spustijo v palačo državnega zbora.

POLITIČEN — NEPOLITIČEN.

7. januarja 1934, uradno: »Jaz sem nepolitičen.« Zaupno: »Seveda sem političen, pa še kako!«

1. julija 1934, uradno: »Nepolitičen pokret je neumnost. Razširimo se na celo državo! Vložimo politična pravila!«

Septembra 1934, uradno: »Seveda sem nepolitičen.« Zaupno: »Ostanem političen, pa še kako!«

6. oktobra 1934, Beograd: »Sem političen in se združujem z Jugosl. akcijo in Zborom v skupni političen pokret.«

Volitve v senat: »Sem političen, sem aktivist in volim.«

6. januarja 1935, Beograd: »Sem političen in se definitivno združujem z Jugoslovansko akcijo, Zborom in »Otažbino« v skupno politično organizacijo »Zbor«, jugoslovansko ljudsko gibanje. Moj šef je Ljotić, jaz pa njegov odbornik.«

Volitve v skupščino: »Sem političen in zahtevam zase bana... Sem političen in grem v volitve. Predstavim se Jevtiću, Mačku in Korošcu... Je še kdo kje?«

Predkonec (še volitve v skupščino): »Nisem političen in se ne udeležim volitev. Za Ljotića sem nepolitičen in izključim vsakega, kdor se pajdaši ž njim. Za druge sem pa spet političen in jih lahko vsak voli, tudi glasove posodim. Vsi pa smo seveda tudi za abstinenco.«

Konec: ?

Pojasnilo

Z raznih krajev prihajajo poročila, da silijo nekateri prenapeteži one člane »Boja«, ki so sodelovali pri volitvah za Ljotićevo listo kot kandidati, namestniki ali predstavniki liste, da morajo odstopiti, če imajo kako funkcijo v skupini. Drugod jih hočejo celo izključiti, ponekod celo vse tiste, ki so šli volit. Tovariši nas sprašujejo, ali je to dopustno. Odgovarjamo jim, da tako početje nasprotuje pravilom »Boja« in je tudi protizakonito. Abstinenco pri volitvah je propagirala neka politična stranka. Kdor komu jemlje za greh, da ni ubogal tega gesla, je prav tako političen, kakor tisti, ki je šel volit. Ako bi bil »Boj« nepolitičen, se ne bi smel vmešavati v politiko in bi moral svojim članom prepustiti popolnoma na svobodno izbiro, da kandidirajo, kjer hočejo, in da volijo, kogar hočejo, ali pa tudi nič.

Pri vsem tem je zanimivo, da so se ti prenapeteži spravili samo nad opozicijsko listo tov. Ljotića, za katerega so se pred par meseci še prekipavajoče navduševali, popolnoma v miru pa puščajo tiste, ki so sodelovali pri listah gg. Jevtića in dr. Mačka.

Svetovni mir zagotovljen! Rusija lahko mobilizira 5 milijonov vojakov, 4000 vojaških letal in sto tisoč vojaških pilotov. Sovjetska industrija lahko v slučaju potrebe proizvaja mesečno 2000 novih letal.

Nabiralcem lipovega cvetja. Zaloge lipovega cvetja od lanskega leta so precej velike ne samo pri nas, ampak tudi v tujini. Opozarjamo vse nabiralce, da zelo pazijo pri nabiranju lipovega cvetja, da zbirajo samo cvetje zelene barve, ker porumeneli lističi zelo kvarijo ceno. Cvetje se mora sušiti na hladnem, a nikakor ne na solncu. Dolžnost je vsakega trgovca, da strogo pazi na kvaliteto lipovega cvetja, da si ne bomo pokvarili dobrega glasu, ki ga uživamo v inozemstvu.

Le tako bomo obvladali vse zapreke in zadihala bo naša zemlja v sreči in zadovoljstvu.

Zato naj nihče ne misli, da je preneznaten, preslaboten ali nepotreben. Vsak naš človek naj stalno misli neprestano na našo sveto skupno nalogo, naj obvešča o tem vse še neobveščene ter naj išče nove borce — in našel jih bo.

Nov čas prihaja! Pripravimo se nanj!

Dopisi

RAJHENBURG — SENOVO. Te dni je neki slovenski časopis poročal, da se bo v neki občini pri Dunaju vršila dražba občinskih nepremičnin zaradi velikega dolga, ki ga ima tista občina. Zaradi česa je ta dolg nastal, iz poročila ni razvidno. Na tisti dražbi bodo prodane razne nepremičnine, kakor občinski dom, bolnišnica, hiralnica in razni kompleksni zemlje, ki so občinska last. Časopis dostavlja, da bo to ena največjih dražb na svetu, vsekakor rekord. Mi rajhenburški in senovski davkoplačevalci k temu pripominjamo, da je ta občina še vseeno bolj srečna kakor rajhenburška, ker tam bodo za dolg prodali le občinsko lastnino, ne pa privatne.

Brez dvoma imamo pri nas tudi rekord in to so občinske doklade, ki znašajo — čuj — in strmite — nad 300% in to že več let. Zaradi tega so se silno nakopičili davčni zaostanki. Če denarja ni, se ga tudi pričarati ne da. Samo Mojzesu je bilo dano, udariti po skali, da je pritekla voda, nas lahko tresete za prazne žepce, kolikor hočete, pa ne bo nič priletelo iz njih.

Dolg, ki bremeni našo občino, je nastal vsled gradnje nove šole ter je l. 1929. znašal nad 4 milijone dinarjev. Po tem času so se izvršile pri rudniku Rajhenburg velike redukcije, kar je bilo za naš kraj nepopisna katastrofa. Ceste polne brezposelnih, obrt in trgovina sta bili uničeni, davki in občinske doklade so se pa začele dvigati v vrtoglavo višino, da jih nobeden več ne zmore. Dolg na šoli raste, obresti se kopičijo na obresti, tako da je sedaj dolg narastel od 4 že blizu na 6 milijonov, ako ne še več. Kakšna bo sanacija tega dolga, ne vemo. Neki gospod iz Ljubljane se je izjavil, da ta dolg bo moral biti plačan.

V današnjih razmerah je popolnoma izključeno, da bi se mogel ta dolg plačati razen, če se požene vse na boben. To se pa nikakor ne sme zgoditi. Zato predlagamo naj merodajni činitelji podvzamejo potrebne korake, da bo prevzela ta dolg država, ako se pa to ne zgodi, potem naj upniki, ki so kreditirali denar za gradnjo šole (v tem primeru banovinska hranilnica v Ljubljani) stavbo prevzamejo v svojo last. Mi pod takimi okolnostmi šole ne moremo plačati.

— Davkoplačevalec in oče šoloobveznih otrok.

Dober oglas v pravem listu se stokrat poplača!

Širite »Prelom«!

Trbovlje. Skupina bojevnikov je priredila v ponedeljek popoldne v dvorani g. Ane Forte na Vodah veliki članski sestanek, katerega se je udeležilo 20% nekdanj tako močne skupine, ki je še pred volitvami štela okrog 900 članov. Ta fижsko so doživeli, ker je članstvo razočarano nad sedanjimi voditelji in ne more razumeti, kako naj s sedanjo čudno taktiko dosežemo bojevniške cilje. Ljudje postajajo apatični, odlagajo svoje funkcije in pošiljajo odboru članske legitimacije v arhiv. Novi arhivar je ves iz sebe vsled ogromnega dela, baje ni pričakoval, da bo njegova funkcija zahtevala tako velik obrat.

Sestanek je bil forsiran od gotovih oseb, — pripadnikov krščanskih socialistov — ki bi hoteli potom še ostalih bojevnikov priti do mandatov pri predstoječih volitvah bratovske skladnice. Naleteli pa so na oster odpor.

G. predsednik se je spotaknil tudi v skupščinske volitve in stavlil vprašanje, kaj je storiti z onimi tovariši, ki so se udeležili volitev v Narodno skupščino in s tem kršili pravila!? Neki nezavedni državljani je stavlil predlog, da se vsi tisti, ki so volili, enostavno izključijo.

Oglasili so se k besedi prizadeti in pojasnili, da so se kot svobodni državljani poslужili svoje državljanske pravice s tem, da so šli v volitve, niso pa s tem nikakor kršili pravil, še manj pa hoteli razbijati organizacijo. Končno se je določilo, naj stvar glede izključitve reši odbor na prvi seji.

Na sestanku se je največ napadalo posamezne osebe, kot n. pr. oba kandidata za srez Laško na Ljotičevi listi. Neki strokovničar iz Trbovelj je omalovaževal volitve v Narodno Skupščino in poudarjal važnost vo-

litev v bratovsko skladnico. Podpredsednik tovariš Kuhar, ki gre z duhom časa naprej, je uvidel, da je nemogoče sodelovati pri organizaciji, ki je izključila svoje ustanovitelje, zašla v stranpota in zatajila prvotni bojevniški program. Vsled tega odstopa, kar da mnogo misliti onim, ki so gojili toliko upov v času, ko je šel »Boj« še svojo pravo, prvotno pot. Tako izgleda, da člani bojevnikov v Trbovljah radi številnih izstopov kmalu ne bodo več vedeli za svoje odbornike. Spoznali se bodo ponovno v čistem duhu ideje in v programu »Zbora«, kateremu na čelu je mož bodočnosti, rešitelj naroda Dimitrije Ljotič.

IZ PODSREDE. Kaj je prav za prav naše življenje? Tako se vpraša marsikdo, posebno pa sedaj zopet po tem kaosu, katerega smo ravnokar prestali. Resničen kaos. V naši lepi in romantični starodavni Pod-sredi ni bila v pravem pomenu besede borba oziroma volilna borba baš tako ljuta, vsaj pred volitvami ne, ker so gotovi gospodje do zadnjega trenutka upali, da bodo z svojo namišljeno vsemogočnostjo, s svojim vplivom na nas uboge pare tudi tokrat zmagali. Ali pozabili so, da se začena tudi pri nas nova doba, da je staro zastarelo in bodo morali s časom tudi oni korakati z nami! Teh par gospodov v naši, kakor sem prej omenil, starodavni Pod-sredi je zelo razočarano po volitvah. Še do danes se niso pomirili ter še vedno nam delajo očitke. Drugega sicer ne morejo kot s svojim starim geslom češ, da samo oni so pravi državljani, a vsi drugi smo protidržavni elementi. Povemo pa tem

Doma in na tujem

Čiščenje v Jugoslovanski akciji. Na seji osrednjega odbora J. A. 20. maja je bil izvoljen za predsednika dr. Juraj Korenić, zdravnik iz Zagreba. Pri tej priliki je bilo izključenih radi nediscipline 7 bivših vodilnih članov, med njimi znani beograjski književnik Velimar Janković, ki je hotel prepeljati J. A. v »merodajne« vode in Luka Kostrenčić, ki je bil izvoljen za poslanca na listi g. Jevtića. Akcija je sedaj očiščena vseh tistih elementov, ki so jo kompromitirali in jo delali neprikladno za sodelovanje v »Zboru«. Zdaj ni za to nobene ovire več.

Akademski mladina in »Zbor«. Na nedavnem dijaškem kongresu v Ljubljani, ki se ga je udeležilo več tisoč akademikov iz cele države, je bil izvoljen za predsednika tov. Niko Marinković, član »Zbora«, študent na zagrebški univerzi. Mladina, naprej!

Tudi »Glas Naroda« ima enkrat prav, ko zaključuje razpravo o gospodarstvu po načrtu z besedami: »Pogoj za uspešno izvajanje načrtnega gospodarstva je močna vlada, disciplinirano ljudstvo in moralno ter strokovno dobro kvalificirano uradništvo.« — Nam pa se zdi, da smo po tej ugotovitvi še daleč od cilja!

Dva zanimiva razloga za ločitev zakona v Nemčiji. V enem slučaju je mož razžalil Hitlerja, v drugem pa je bil mož komunist. Kaj pa, če se iz komunisti spremeni v vladnega pristaša, ali se bosta lahko spet vzela z bivšo ženo?

Koliko je doslej izdala Italija za Vzhodno Afriko. Po izjavi fin. ministra Thaona de Revel 620 milijonov lir.

Strahovita katastrofa v Sovjetski Rusiji. Največji aeroplan sveta, pravo čudo moderne tehnike, »Maksim Gorki«, zgrajen pred leti iz prostovoljnih prispevkov vse Rusije v čast štiridesetletnice pisateljevanja Maksima Gorkega, se je po gorostani neprevidnosti pilota Blagina razbil, pri čemer je zgorelo 50 ljudi potnikov in posadke. Ko se je zračni kolos dvignil z moskovskega letališča, ga je kot običajno spremljalo več malih lovskih aeroplanov. Pilot Blagin se je hotel iz častihlepa izkazati pred očmi tisočglave množice. Delal je, frleč okoli velikana, razne umetnosti. Upošteval pa ni v svoji zaslepljenosti silnega zračnega vrtnca, ki so ga povzročili mogočni motorji »Maksima Gorkega«, ki jih je bilo osem po številu ter so dosegali šest tisoč konjskih sil. Prva akrobacija — vzvrat preko peroti — se mu je posrečila, pri drugi pa je začel preveč v zračni vrtnec, povzročen od motorjev »Gorkega«; le-ta ga je pritegnil bliže in tako se je mali Blaginov aeroplan zaletel v perot »Maksima Gorkega«, kar je povzročilo vnetje olja, ki je bilo v peroti, ogenj pa je imel za posledico eksplozijo in razpad ogromne umetne ptice. — Prizori groze, ki so se odigravali povsod, kjer so ljudje opazovali presunljivo tragedijo le-

Tudi za Vas

bode koristno, če se vsedete in napišete še danes dopisnico na Trg. dom Sternecki po popolnoma nove vzorce sukna, kamgarna, ševjota, meltona in hlačevine za moške obleke, ter se prepričate o ogromni izbiri in o zelo znižanih cenah.

TRGOVSKI DOM

Sternecki

tovarna perila in oblek

Celje št. 32

Vzorci in ilustrirani cenik zastoj!

gospodom, da nismo maščevalci, ker se dobro zavedamo našega in njihovega težavnega stališča v današnjih težkih časih ter jih nočemo preganjati raditega, kar bi lahko storili, a dokažemo njim in bomo dokazali, da smo boljši državljani, da nam je in bo ostala sveta oporoka nesmrtnega kralja Aleksandra I. Ujedinitelja »Čuvajte Jugoslavijo!« In bomo jo čuvali pred notranjimi kakor tudi pred zunanji sovražniki in to gotovo bolje kot pa imenovani gospodje, ker mi smo vojaki in pošteni značajni borci.

Bivši poveljnik celokupne rumunske žandarmerije, general Dumitrescu, je obsojen radi poverb na 5 let težke ječe in na degradacijo.

Radi viharjev je v marcu potonilo na raznih morjih 90 ladij, od teh 36 angleških.

Evropska industrija vojnega materiala dela s polno paro. Zlasti mnogo dobavljajo v Abesinijo.

NAŠ DELAVEC

Ivan Marjek:

Delavstvo in družabni red

(Nadaljevanje.)

Smisel poslanstva ni v tem, da zna poslanec lepo govoriti, frazariti, temveč v tem, kaj ve in zna po svojih skušnjah pametnega svetovati in pravično zagovarjati. Dokler bo pa obstajala ta možnost, da bo najšibkejši stan, to je advokatski, imel relativno večino v poslanski zbornici, močnejši, to je kmetijski in delavski, pa malo število ali pa sploh nobenega, potem lahko rečemo: z Bogom in volite se sami! Narodno edinstvo ne sme biti izraženo le na papirju, temveč poudarjeno mora biti povsod in vsak čas, tako tudi pri popravljanju in zgradbi našega doma — države! Prav nobeden stan ali sloj ne sme biti od sodelovanja izključen. Vsi moramo imeti dolžnosti in odgovornost pri tem delu. Vzemimo delavski stan, kateremu pač velja vsa ta razprava v premišljevanje, kdo drugi mora tolmačiti vse krivice, ki se mu gode v kapitalističnem družabnem redu, kakor le delavec sam, ki vse to skuša na lastni koži. Kdo se more pač poglabiti in zapopasti vse trpljenje brezdomca, katerega meče borba za življenje iz kraja v kraj, iz enih v druge roke? Kdo more zapopasti vse skrbi brezposelnega za pošteno vzgojo svoje družine, mnogokrat zelo številne? Kdo pač čuti to, kar čuti telesno in duševno ubit delavec v skrbi polnih nočeh brez počitka in spanja? Dnevno časopisje pa prinaša suhoparne vesti o samoumorih, družinskih tragedijah, tatvinah in ubojih! Ali se torej ne zrcali v vseh teh dogodljivih in dejstvih vsa gniloba današnjega družabnega življenja. Kje ste vendar preproki in rešitelji človeške družbe, da ničesar ne ukrenete? Kje je sad vaših konferenc in raznih anket? Kako pravilno je zapisal v »Prelom« Lojze Borovec, ko ga je usoda vrgla iz akademskega idealizma v krutost resničnega življenja, ko vam je rekel, da ste si napisali svoj mrtvaški list. Pravite, da smo si bratje; kje pa je bratovska ljubezen? Pa ne zahtevamo le človečanski čut. Tovariši bojevniki, nekdanj takozvani kanonenfuter, ako drugih ni, upostavimo mi zopet ono res bratovsko medsebojno ljubezen, ki nas je v svetovnem klanju združevala! Pomedimo vso nesnago izpred našega doma! Pomagajmo šibkejšim in nezaščitenim do njih pravic! Najnujnejša naša naloga mora biti, da dobi delavstvo popolno in času primerno, potrebno socialno zakonodajo. Kakšna naj bo in kaj je ž njo v zvezi potrebno, bom skušal po svoji zamisli obrazložiti.

Rešitev socialnega vprašanja nikakor ni le zadeva ali zahteva samo delavskega stanu, temveč je in mora biti skrb in dolžnost celokupne družbe. Vsled slabih socialnih razmer ne trpi le delovni sloj, temveč posredno in neposredno vsa človeška družba. Vsak ve, da ljudje, ki žive od dela svojih rok, bodisi tudi duševnega, padejo takoj, ko to preneha, v največjo revščino in pomanjkanje. Delati pa prenehajo, ako zbole, se ponesrečijo, ako postanejo stari in onemogli ali pa vsled brezposelnosti. Smoter vsesplošnega socialnega zavarovanja pa mora biti ta, da se ves ta riziko prenese in porazdeli na vso družbo. Torej nekako po geslu: Eden za vse in vsi za enega. Marsikdo bo rekel: to je naivnost.

(Dalje sledi.)

Vsakovrstna birmanska darila od priprostitih do najfinejših, po globoko znižanih cenah v najboljši kvaliteti, dobite pri znani Vam tvrdki

F. M. SCHMITT

Pred skofijo 2

LJUBLJANA

Lingarjeva ul. 4

Pozor!

Botri, boterce, stariši!

Pozor!

Gospodarstvo

Na mednarodni avtomobilski cesti Subotica-Novi Sad se že dela. Zaposlenih je okoli 1000 delavcev.

Vrednost javnih del v Italiji tekom zadnjih 12 let znaša okroglo 31 in pol milijarde lir. Drž. dolgovi pa znašajo 128,3 milijarde.

Notranje posojilo v znesku ene milijarde mark je razpisala Nemčija. Posojila bodo podpisale predvsem zavarovalnice. Tudi pri nas bi bilo tako posojilo možno in pravilno.

Največji nebrušeni diamant na svetu, »Londer« po imenu, je bil prodan nekemu ameriškemu trgovcu za bajno svoto 140 tisoč funtov sterlingov. V našem denarju bi to znašalo 30 milijonov in 100 tisoč dinarjev.

Potovanje naših gospodarjev v Egipt in Palestino. Na osnovi teženj gospodarskih krogov organizira Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu poslovno potovanje v Levanto. Udeleženci se odpeljejo s parnikom »Princesa Olga« iz Splita 1. junija. To potovanje se priporoča radi navezave neposrednih stikov z bogatimi tržišči v Levanti za te gospodarske stroke: gobe, sadje, povrtnina, sadni sokovi, sir, mast, konzerve, hmelj, žito, testenine, kožnati izdelki, les in vsi naši proizvodi, ki jih izvažamo. S pro-

TOVARIŠEM VOLILCEM IN VSEM PRIJATELJEM NAŠEGA POKRETA!

Na tisoče tovarišev širom Jugoslavije družji prepričanje, da je v dosegu naših ciljev neizogibno potrebna tesna povezanost v skupni vsedrjavni organizaciji. Vodja našega vseljudskega pokreta tov. Ljotič nas obvešča, da bodo v kratkem dovršene priprave za ustanovitev vsedrjavne politične organizacije »Zbor« in poziva svoje borce, da tudi oni v svojem delokrogu pripravljajo teren za bodoče organizacijsko delo. Podrobna navodila sledijo v kratkem. — V Beogradu že posluje generalno tajništvo našega pokreta, ki vodi tudi informativne in posredovalne posle za naše somišljenike, na kar posebno opozarjamo vse tovariše, ki potrebujejo informacij v Beogradu.

Tozadavne dopise pošljite na upravo »Prelom«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 8.

Važno za vse kupce. Radi izvanredno velikega zahtevanja vzorcev poročam vsem onim, ki naročujejo pri meni vzorce, da počakajo 5 do 10 dni, dokler jih druge stranke ne vrnejo. — Stermecki, Celje.

pagandnim potovanjem bo vsakomur dana možnost, da si naveže stike s tvrdkami v Levanti za pridobitev poslovnih zvez. Vsi, ki se za to potovanje zanimajo in ki žele pridobiti v Levanti trg za svoje proizvode, dobe podrobna pojasnila pri Centrali Jugoslovenskega Lloyd a. d., Zagreb, Gundulićeva 3, ali pa pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu (Ratnički dom).

Za udeležence potovanja so predvidene v I. razredu izredne ugodnosti in znižane cene za okrog 50 odstotkov.

Lombardni krediti pri poštni hranilnici. Poštna hranilnica daje lombardne kredite na državne vrednostne papirje, delnice Narodne banke in Privilegirane agrarne banke. Manjše količine se lahko lombardirajo tudi potom poštnih uradov. Obrestna mera je znižana od 8 na 7 odstotkov. Na eno obveznico 2 in pol odstotne vojne škode se dobi do 300 Din posojila, na ostale vrednostne papirje pa sorazmerno.

Vloge se vračajo tudi v Belgiji. Belgija je letos izvedla devalvacijo svojega franka, ki je povzročila velik naval domačih in inozemskih vlagateljev na belgijske denarne zavode. Ker pa je sedaj belgijski frank zopet stabiliziran, so se vlagatelji zopet pomirili ter začeli vračati svoje vloge. Da pa morejo vsi denarni zavodi nuditi gospodarstvu tudi nova posojila za odpravljanje krize in brezposelnosti, je sklenila vlada, po izjavi ministrskega predsednika Zeelanda, ustanoviti Reeskontni inštitut, ki bo nudil denarnim zavodom posojila na podlagi menic ter bo po potrebi dajal posojila tudi denarnim zavodom, ki zbog nemira med svojimi vlagatelji vendarle ne bi mogli takoj zadostiti vsem njihovim zahtevam. Vlada hoče dati novemu zavodu trdno podlago s tem, da bo prevzela zanj jamstvo v 10kratni višini lastnih sredstev. Na ta način bodo najbolje zaščiteni interesi vlagateljev, obenem pa omogočen napredek belgijskega gospodarstva.

VREDNOST TUJEGA DENARJA:

Ameriški dolar	Din 43.—
Italijanska lira	Din 3.60
Češkoslovaška krona	Din 1.80
Avstrijski šiling	Din 9.—
Nemška marka	Din 17.60
Francoski frank	Din 2.90
Holandski goldinar	Din 29.80
Švicarski frank	Din 14.20
Belgijski frank	Din 1.50

Občni zbor krojaške zadruga v Ljubljani je pokazal, kako težko je po gospodarski krizi prizadet ta nekoč ugleden stan. Naročila so padla na minimum, da

je večina krojačev in krojačic zaposlenih le po nekaj mesecev na leto, česar pa davčne oblasti nikakor ne upoštevajo. Brezposelnost v tej obrtni stroki nevarno narašča, istočasno se širi sušmarstvo, proti kateremu je postal vsak boj brezuspešen. Razne oblačilne veleindustrije in konfekcijska podjetja preplavljajo trg s ceninimi izdelki dvomljive kvalitete, s katerimi obrtniki, od katerega se zahteva finejša in preciznejša izdelava ne more več konkurirati. V cilju samoobrambe so sklenili krojači in krojačice, v bodoče nikomur ne kreditirati niti pri blagu niti pri izdelovanju oblek, ker morajo tudi sami vse svoje obveznosti sproti v gotovini poravnati. — Za čevljarji bodo kaj kmalu uničeni tudi naši krojači; število brezposelnih in število obubožanih obrtniških rodbin pa narašča v grozečo armado.

Pinter & Lenard

Maribor

trgovina z železnino

Nosilci, železo, cement, apno, vse stavbeno okovje, orodje, kuhinjska posoda

Po najnižjih cenah!

Barve, lake, firnež in vse v slikarsko in pleskarsko stroko spadajoče predmete nudi najugodnejše in v prvovrstni kvaliteti

»Lustra«, V. Laznik, Ljubljana

Gospodarska cesta 8 (poleg Slamiča), telefon št. 27-53

Člani »Boja« s člansko izkaznico, poseben popust!

Pomnite! 1. — 11. junij

XV. VELESEJEM V LJUBLJANI

Pregled domače produkcije

Posebne razstave: Gasilska razstava. Modna revija - gospodinjstvo. Salon avtomobilov. Pohoštvo. Male živali.

Polovična vozina na železnici, parobrodih in avionih. Razstavišče obsega 40.000 m².

Mala borza

Beseda 50 par

Premog, drva, koks
V. Podobnik, Tržaška c. 16
Telefon 33-13

Šivalni stroji od Din 1500 naprej
Otroški vozički od Din 200 naprej. Dvokolesa od Din 900 naprej. »Sachs« motorji od Din 5000 naprej. Ceniki franco

»TRIBUNA« F. Batjel, Ljubljana, Karlovska 4

BATINE

dobi, kdor kupuje slabe čevlje. Zato kupujte samo dobre, trpežne in elegantne čevlje znamke:

„JARA“

Odprodajamo po 10 do 30% znižanih cenah.

Prodajalne čevljev:

„JARA“

Ljubljana, Sv. Petra c. 20.

Maribor, pri firmi Jos.

Martinz, Gosposka ul.

Zagreb, Illica br. 60.

Vinko Gaberski:

1914 — 1918

(Nadaljevanje.)

V Italiji sami je bilo v času pred ofenzivo ob Pijavi že strašno gladovanje. Trpeli so ljudje in živali. Pri vojaštvu je ginila volja za vojevanje, živali pa so zgubile moč in odpornost. Vsak čas nam je poginil konj ali mežer. Nedostajanje živil se je kazalo že v oficirskih menažah, kjer mize niso bile več tako obložene. Vsekakor pa je bila med hrano za oficirje in hrano za moštvo še velikanska razlika; zato pa se je odpiral prepad, ki se poleti 1918 že ni dal več premostiti. Lačni mož je zasovražil sitega človeka.

Na svoji vsakdanji poti od bornega stana sem moral mimo žitnega polja, ki je zorelo. Nekega dne se mi je zazdelo, da se v razgonu žito sumljivo maje. Mislil sem, da se valja po njivi kaka drobna žival, pa sem previdno stopil z vzare na ogon. Kaj je bilo? Našel sem vsega zbezanega postarnega narednika, ki je čepel na njivi in z bajonetom rezal težko klasje. Bilo mu je sila nerodno; sramoval se je svoje lakote. Kaj bo s klasjem? I, kaj: Klasje se zmane, zrnje se v stari ponvi nekoliko opravi, nato pa za silo zmelje v polomljenem mlinu za kavo in zdrob se skuha na vodi. Kaša je gotova... Tako si je pomagal narednik, ki je bil doma v Slovaki, dobro plačan lovec madjarskega grofa. A kako so potem živeli šele drugi! Bilo je tem hujše, ker tudi tobaka ni bilo več redno.

Od prijateljske strani vem, da so morali nekje ob Pijavi ustreliti konja zavoljo smrkavosti. Vojaki so prosili svojega oficirja, da bi smeli žival pojesti. Seveda ni mogel dovoliti, da bi jedli tako meso; truplo so morali zagrebsti. Ponoči pa so šli in so konja

izkopal, ga razsekali in si razdelili, ter ostanke s kožo zopet zakopali in grob lepo zagrnil. Znanec pa, ki se je vrnil iz Italije, mi je povedal to-le neverjetnost: Ob neki priložnosti je bilo nekaj več Avstrijcev zajetih. Italijani so jim dali porcijo boljše polente. Neki Avstrijec pa toliko hrane ni mogel prenesti; želodec se mu je uprl. A prišlo je lačen Bošnjak, ki je izvržek pobral v svojo šalico in ga použil. Po vsem tem pač ni čudno, da so se celo Poljaki uprli ter oficirjem zagrozili, da zapustijo zakope, če ne bo kruha. Ti so se zbal poloma, a kruha le ni bilo. Šele ko je njegova prevzvišenost gospod podmaršal kot komandant divizije nekega meglenega jutra zdrknil z avtomobilom tja nekam blizu rovov in je videl, kako resen je položaj, so prišli že čez nekaj ur vozovi polni kruha, tako lepo belega in duhtečega, da je bila milota. Kdo ve, kje so dobili moko. Poljska grožnja »niema chleba — niema Polak« je zalegla. Zgodilo se pa ni nikomur nič, ker je bil general Puchalski sam Poljak.

Dobro karakterizira naš glad kratki razgovor med našim kapitanom in šegavim korporalom Martinom z Dunaja. Komandant je bil dobričina, Pražan, pa je mimogrede vprašal: »Kaj mislite, Martin, kedaj bo konec vojne?« Smem li na to odkritosrčno odgovoriti, gospod? »I, kar povejte!« »Veste, kedar bodo gospoda oficirji morali to žreti, kar dajejo nam.« Kapitan je morda pričakoval manj točnega odgovora. Ostrmel je, a ko smo se vsi zasmejali, se je še on nasmehnil. Stresel je glavo, se obrnil, zamahnil z roko in je odšel.

Stradala je pa tudi živina. Konji in mežerji niso imeli več dovolj krme in so cepali. Na Krasu so grizli z borov vejice in suho igličje so pobirali po tleh. Pri Svetem Križu nad morjem sta nam hotela poginiti dva konja zapored. Da ne bi jedli mrhovine, smo jih

še žive pobili. Eden je imel v želodecu kakor golobje jajce velik kamen, ki ga je bil pogoltnil hlastajoč po tleh za krmo.

Jaz sam sem užil mnogo lakote. A ko je bilo najmanj hrane, se mi je še želodec povečal. Tako je prišlo, da menda tri leta nisem bil pošteno sit. Še dobro leto po vojni sem bil tak, da so me dolžili, da imam jetiko. Tako je bilo mnogim; pa smo le vse prebredli.

XXIX PASJA PEČENKA

V Česaltu (Cessalto) je bilo. Srečnim dušam, ki ne vedo, kje je ta raj, povem, da je to pristna italijanska vas med Livnico (Livenza) in Pijavo kake tri četrt ure od Čedže (Ceggia) proti severozapadu. Ceggia je pa železniška postaja med San Stinom in San Dona, čigar okolica nam je pogoltnila za avstroogrsko ofenzive toliko fantov 87. celjskega in 97. tržaškega polka.

Ceggia je nekaka demarkacija oblasti kraljice Malarije, ki je davila svoje sužnje podanike od tam naprej proti Pijavi in nazaj prek močvirja do Livnice. Tod so umirali vse doli do morja od onemoglosti, ki jo je pospeševal glad. Tudi našega vojaštva se je lotevala.

Dočim se je v začetku vsepovsod v Italiji izborna živelo, je bila meseca majnika 1918 prehrana že čisto nezadostna. Ne samo ješči ali požrešni ljudje so stradali, tudi tisti z normalnim želodcem in tekom so slabeli in so iskali, da bi si kje kaj našli za želodec. Še iz oficirske kuhinje ni več pihal oni blago dišeči vonj, ki je krepil gospodi voljo za nadaljevanje vojne, moštvo pa nevoljo in zavist.

Ljudje so vse, murve in črešnje, ki so zorele, sproti pozobali in jedva se je začelo žito na njivah nekoliko polniti, so ga strigli in smukali lačni vojaki, da bi si iz klasja na-

brali mlečnih zrn. Tako se je godilo, ko je bil izginil iz okolice Cessalta že zadnji pes in maček.

A en pes je še dihal v Cessaltu. Poležaval je pod brajdami in nemarno zdehal. Nič ni motilo njegovega lepega življenja. Če je kedar hlastnil po nadležni muhi, mu tega ni velal glad, kajti on ni bil navaden pes. Dočim smo v avstroogrski armadi razlikovali dve kategoriji, namreč gospodo oficirje in veliko množico drugih, ki so bili službeno tudi ljudje, dejansko pa psi, je bil ta »gažist brez čina« na sredi med gospodom in možem. Bil je gosposki pes, ki je bil neposredno podložen poveljniku jurišajočega bataljona hejtmanu Sivemu.

Ta pes — ne morem se opravičiti, kako sem mogel pozabiti njegovo cenjeno ime — je imel velike zmožnosti. Znal je baje marsikaj, kar ni dano vsaki mrcini. Bil je absolutno šole za kriminalistiko in ponos, veselje in nazadnje črna žalost hejtmana Sivega. Pa ni čudno, da je bil pes nekaj posebnega. Saj je bil stalen gost v oficirski menaži, kjer je vlekkel na uho duhovite družabne razgovore, a ko je zašel v generalni štab, je zopet čel samo modrost.

Nekega dne je pa pes izginil. Zapustil je postojanko brez vednosti svojega gospoda in poveljnika. Mislili so, da se je napotil malo naprej in bali so se, da ne bi zašel preblizu Pijave, kjer bi ga znala zadeti kaka blodna krogla. Neki satirik je Sivega celo opozoril na možnost, da je pes našel kak italijanski propagandni listek in da je pobegnil. Pa gospod Sivy se ni šalil. Bil je pobit in tako nezmožen za življenje, da se je bilo treba bati, da odreče pri ofenzivi ves šturmbataljon. Čakali so na povratek psa, a ko ga le ni bilo, je gospodar verjel, da je pes storil smrt, morda celo junaško tam ob Pijavi.

(Dalje prih.)